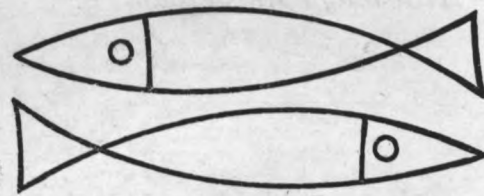


OPBOUW



weekblad tot opbouw van het gereformeerde leven
uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw”

red. en sekr. riouwstr. 59, wormerveer
adm. kon. wilhelminalaan 38, leersum

G. van Atten / Gorinchem

Gods woord tot Jezus

(Markus 1 : 10, 11)

Vershil

Jezus is gekomen om zich door Johannes te laten dopen. Dat betekent: om Zijn volk voor te gaan door de poort naar het nieuwe verbond, waar Ezechiël van gesproken had. In de beschrijving van wat op die doop volgt, is er een opvallend verschil tussen Markus en Mattheüs/Lukas. Bij de twee laatsten is het volgende — het neerdalen van de Geest en het spreken van de Vader — vooral beschreven als een boodschap voor Johannes de Doper en anderen. Zo lezen we ook in Joh. 1 : 32, 33: En Johannes getuigde en zeide: Ik heb aanschouwd, dat de Geest neerdaalde als een duif uit de hemel, en Hij bleef op Hem. En ik kende Hem niet, maar Hij, die mij gezonden had om te dopen met water, die had tot mij gezegd: op wien gij den Geest ziet neerdalen en op Hem blijven, deze is het die met den heiligen Geest doopt. En ik heb gezien en getuigd, dat deze de Zoon van God is. Johannes heeft gezien wat er gebeurde, de woorden van God gehoord, en ze gebruikt. Ook Petrus gebruikt het getuigenis over deze gebeurtenis: 2 Petr. 2 : 17. In de weergave van de woorden uit de hemel bij Mattheüs en Lukas blijkt ook dat ze voor anderen bestemd zijn. „Deze is mijn Zoon, de geliefde...” lezen we daar. Bij Markus: „Gij zijt mijn Zoon”. De hemelse stem wijst Jezus aan. Markus beschrijft, wat Jezus zelf hoorde en zag. „Markus vertelt. Plotseling laat hij ons kijken met de ogen van Jezus: 'En Hij was het water nog niet uit, of hij zag: de hemelen weken uiteen, en de Geest — als was het een duif — kwam neerdalen op hem'” (C. J. den Heyer, Amsterdamse cahiers I - 1980 - p. 82). Het is zinloos, de vraag te stellen: wat is er nu precies gebeurd, welke van de manieren van weergave is de juiste? In beide weergaven wordt dezelfde gebeurtenis beschreven. Bij Mattheüs en anderen in haar betekenis voor het volk en voor de prediking. Bij Markus vooral in haar betekenis voor Jezus zelf.

De hemel geopend

In het woordgebruik van Markus treft ons nog een verschil. Bij Mattheüs en Lukas lezen we: de hemelen openden zich... Bij Markus: Hij zag de hemelen scheuren.

Een sterke uitdrukking.

Ze doet denken aan Jes. 64 : 1: Och, dat Gij de hemel scheurdet, dat Gij nederdaaldet... om geduchte daden te verrichten die wij niet verwachten (vs 3).

Die woorden komen uit het gebed van een boeteling, dat in het vorige hoofdstuk begonnen is. Bij de doop van de Here Jezus heb ik daar al naar verwezen: als de Engel van Gods aangezicht gaat Jezus Zijn volk voor op de weg naar een nieuwe toekomst, op de weg naar het nieuwe leven. De bidder uit Jes. 63/64 ziet terug naar Ex. 23. En hij bidt om een openscheurende hemel. Bij de puinhopen van Jeruzalems tempel vraagt hij: Zult Gij U hierbij inhouden, o HERE? Zult Gij zwijgen en ons bovenmate verdrukken (64 : 12)?

Hij vertrouwt, dat de HERE zal luisteren. Is Hij niet de God, die optreedt ten behoeve van wie op Hem wacht. Gij komt hem tegemoet, die met vreugde gerechtigheid doet, hun die op uw wegen aan U denken (vs 4, 5).

Zo scheurt de hemel open voor Jezus. En voor allen, die naar Hem willen luisteren.

De Geest daalt neer

Uit de hemel, opengescheurd tot verlossing, daalt de Geest van God neer op Jezus. In dit komen van de Geest, en in de woorden die daarna uit de hemel klinken, vinden we de belofte terug uit Jes. 42 : 1: Zie, mijn knecht, die Ik ondersteun; mijn uitverkorene, in wie Ik een welbehagen heb. Ik heb mijn Geest op hem gelegd; hij zal de volken het recht openbaren.

Deze knecht krijgt de woorden mee (vs 6, 7): Ik, de HERE, heb u geroepen in gerechtigheid, uw hand gevat, u behoed en u gesteld tot een verbond voor het volk, tot een licht der natiën; om blinde ogen te openen, om gevangenen uit de kerker te leiden, uit de gevangenis wie in duisternis gezeten zijn.

De klanken komen ons bekend voor.

We vinden ze ook in Jes. 61: de Geest des HEREN is op mij, omdat de HERE mij gezalfd heeft; Hij heeft mij gezonden om een blijde boodschap te brengen aan ootmoedigen, om te verbinden gebrokenen van hart, om... uit te roepen een jaar van het welbehagen des HEREN en een dag der wrake van onze God... De woorden van Jes. 61 heeft de Here Jezus voorgelezen in de synagoge te Nazareth (Luk. 4 : 18). Hij werkte daar in de kracht des Geestes (vs 4)!

Een stem uit de hemel

Met de woorden van Jes. 61 wordt het neerdalen van de Heilige Geest genoemd: gezalfd worden.

Uit het O.T. weten we, wat het betekent als iemand wordt gezalfd.

Een paar bekende geschiedenissen zijn die van de zalving van Saul en van David door Samuël.

Die geschiedenissen laten zien, dat het gezalfd-zijn vooral betrekking heeft op het koningschap. De stem uit de hemel spreekt daar ook over. Die stem zegt: Gij zijt mijn Zoon, de geliefde. In Psalm 2 : 7 hebben de woorden: „mijn zoon zijt gij” betrekking op de koning. De HERE Zelf is als een Vader voor de koning van Israël. In 2 Sam. 7 : 14 zegt de HERE van Davids zoon: Ik zal hem tot een vader zijn en hij zal Mij tot een zoon zijn.

Nu zegt God uit de hemel tot Jezus, die zich heeft laten dopen: U bent mijn Zoon. En Hij zalft Hem met Zijn Geest.

Ook in die zalving tot koning maakt de HERE een profetenwoord waar, dat sprak over de nieuwe toekomst voor Zijn volk. Ik denk aan de woorden uit Ezechiël 34 : 23, 24: Dan zal Ik één herder over hen aanstellen, die hen weiden zal: mijn knecht David. Die zal hen weiden, die zal hun herder zijn. Ik, de HERE, zal hun tot een God zijn, en mijn knecht David zal vorst wezen in hun midden.

Gij zijt Mijn Zoon — met deze woorden stelt de HERE Jezus aan als Zijn Gezalfde, als de Christus. Daarbij is er één groot verschil tussen deze woorden hier en in Ps. 2 : 7. In de psalm maakt God de koning tot Zijn (menselijke) zoon. Hier maakt God Zijn eeuwige Zoon (die mens werd) tot koning.

In Hem openbaart zich nu de liefde van God. Daarom heet Hij ook: de Geliefde. Zo kan Paulus in Kol. 1 : 13 spreken over het „Koninkrijk van de Zoon zijner liefde, in wie de verlossing hebben, de vergeving der zonden. Terwille van die vergeving vereenzelvigde Jezus zich met ons: Hij liet Zich dopen met de doop der bekering, tot vergeving. En omdat Hij dit deed, stelde God Hem aan als de Knecht, die het recht zal openbaren. De HERE zegt: zo is het, zoals Ik het wilde. Zo openbaart U, mijn Zoon, inderdaad Mijn liefde. Ik ben trots op U. Zo kunnen we de woorden „in U heb Ik mijn welbehagen” wel verstaan.

IN DIT NUMMER

- 237 Ds G. van Atten, Gods woord tot Jezus
- 238 Drs H. de Jong, Christelijke Theologie na Auschwitz (1)
- 239 Drs P. van Kampen, Athene, middelpunt van de wereld
- 240 D. W. L. Milo, Potsierlijk aanstellen
- 241 Ds H. J. van der Kwast, De synode van de Chr. Reformed Church in N.-Ameiika en Canada
- 242 Drs O. Mooiweer, Persschouw

H. d. Jong / Amsterdam

Christelijke Theologie na Auschwitz (1)

Een boek

Deze keer wil ik onze rubriek 'kerkelijk leven' eens gebruiken om iets te vertellen over een boek dat ik in deze zomertijd (gedeeltelijk, want het is erg dik!) gelezen heb en dat niet nagelaten heeft in brede kring grote aandacht te trekken. Het is van de hervormde predikant van Heemstede, dr Hans Jansen, en het heet 'Christelijke Theologie na Auschwitz', deel I, met als ondertitel 'Theologische en kerkelijke wortels van het anti-semitisme'. Een tweede deel, getiteld 'Christelijke Theologie en de overleving van het Joodse volk' is in het vooruitzicht gesteld. In het Parool van 19-6 j.l. schreef de recensent: „Christelijke Theologie na Auschwitz kan tot de belangwekkendste boeken van de laatste jaren worden gerekend op een terrein waar de meeste theologen en talrijke christenen helaas haastig langs glippen”. Om door dit verwijt niet getroffen te worden wil ik wat breder op dit boek en de daarin aangesneden werkelijkheid ingaan.

Auschwitz als keerpunt

Hoewel ik mij over veel dat in dit boek over de christelijke bejegening van het Joodse volk verteld wordt diep schaam, ben ik nochtans door de strekking ervan niet overtuigd. Deze strekking wordt door de hoofden ondertitel van het boek bondig onder worden gebracht. Auschwitz — zo omschrijf ik — zou in de christelijke theologie, in het kerkelijk denken en in het christelijke leven in het algemeen een radicale omwenteling teweeg moeten brengen. Hebben wij tot dusver als christenen geleefd en gedacht op een wijze die de gruwel van Auschwitz heeft mogelijk gemaakt en zelfs bevorderd, nu de verschrikking van deze moord op het Joodse volk in haar volle omvang openbaar en algemeen bekend is geworden moeten wij ons van dat denken en leven van vroeger totaal bekeren. Dit betekent dat wij de blijvende uitverkiezing van het Joodse volk volmondig hebben te beamen en de joodse identiteit volledig hebben te erkennen, hetgeen dan vooral hierin tot uitdrukking moet komen dat wij inzien dat de zending onder de Joden de meest tragische en rampzaligste dwaalweg van het christendom is geweest. (p. 27/28) En de vaak ge-

hoorde conclusie hieruit: zo wij tot die zending ooit enig recht hebben gehad, — in Auschwitz is overduidelijk gebleken dat dit recht niet bestaat.

Recht?

Nu moet mij direct al van het hart dat ik ten aanzien van de christelijke zending (tot wie dan ook maar) nog nooit gedacht heb in de termen van 'recht'. Steeds is mij in mijn opvoeding en in mijn opleiding vanuit de Schrift de zendingstaak voorgehouden en deze taak werd zeker niet gebaseerd op de voortreffelijke kwaliteiten van ons christenen, die ons het recht zouden verschaffen... enz. Juist degenen die met die zendingstaak ernst maakten hebben dat gedaan in een sterk besef van eigen zondigheid en onwaardigheid (2 Kor. 3 : 5 v., 1 Tim. 1 : 15). Ze hebben zich verzet tegen hun roeping, hebben ermee geworsteld totdat Gods genade hun te machtig werd. Ik erken volledig dat dit vuur niet altijd even heilig gebrand heeft, zeker niet ten op-

zichte van het Joodse volk, maar als daaruit de conclusie getrokken wordt dat nu het recht tot evangelieverkondiging aan Israëlieten vervallen is, dan wordt alleen maar duidelijk dat bij wie zo spreekt die evangelieverkondiging nooit op een goed fundament gestaan heeft en dat ze inderdaad een uiting was van een hoogmoedige cultuur tegenover een minderheid in haar midden. Christelijke (zendings)prediking is altijd zoiets geweest als het verhaal van de ene moordenaar aan het kruis tot de andere over de Man in het midden. Laten we dus over het recht tot die prediking maar zwijgen.

'Judenrein'

Trouwens, verwacht de schrijver zichzelf niet in een innerlijke tegenspraak als hij even verder op die zelfde pagina 28 (en dat nog wel cursief gedrukt) schrijft: „De ontwikkeling van een 'Judenreine' kerk in Europa is onontwaaarbar verweven met die van een 'Judenreine' samenleving, die Hitler en de zijnen beoogden”. Hoe heb ik het nu? Juist de zending onder de Joden was toch een poging om de kerk niet 'Judenrein' te doen zijn? Stel je nu eens voor dat de christelijke gemeente vanaf het begin van haar weg door de geschiedenis gezegd had: wie we er nu ook bij werven — in ieder geval geen Joden! (Het is een vreemde gedachte juist omdat de stichters van de kerk Joden waren!) Maar goed, laten we het ons niet een 'Judenreine' kerk gekregen hadden. Je zou je dan gemakkelijk eens voorstellen, dat we op die ma-

kunnen voorstellen dat er iemand was opgestaan die daaruit een politieke conclusie getrokken had en gezegd had: geen Jood in de kerk? — dan ook geen Jood in de samenleving! Met andere woorden: de boven aangehaalde zin van dr Jansen zou dan waar zijn. Maar het is juist de zending onder de Joden die deze zin tot een on-zin maakt. En hiermee stuiten we op de alles beheersende strekking van dit boek, waardoor het ver over en ver naast zijn doel schiet: er wordt een veel te nauw verband gelegd tussen christelijk geloof (en theologie) en Auschwitz. Daardoor maakt dit boek deel uit van de eigenaardige soort van literatuur die na de Tweede Wereldoorlog onder de christenen is opgekomen: die van de zelf-verguizing. En gek, het zijn juist de Joden zelf die in die christelijke zelfverguizing geen enkel vertrouwen hebben. Of is dat helemaal niet zo gek? Het is goed om na West-Beiroet (ja zeker, christelijke theologie na West-Beiroet!) scherp te luisteren naar een kerk die haar getuigenis baseert op 'rechten'...

Normatief

Is het eigenlijk wel waar en juist gesteld dat een feit als Auschwitz de christelijke theologie tot in de wortel toe zou moeten beïnvloeden? Christelijke theologie is toch een normatieve wetenschap? (Het gaat me hier meer om het woord 'normatief' dan om het woord 'wetenschap'; daarom verzoek ik degenen die tegen de theologie als wetenschap zijn, nochtans te blijven doorlezen.) Christelijke theologie

pastorale notities

door
H. Amelink

Een Rabbi

In de geschiedenis van het detective-verhaal nemen de „geestelijken” veelal een plaats in. Chesterton liet zijn father Brown de misdaden oplossen. In de boeken van Dorothy Sayers is vaak ook wel een geestelijke te vinden. Die uit de „Negen slagen” is zo levensecht dat je moeite hebt vast te houden dat het toch maar een romanfiguur is. In de lijst is ook te vinden rabbi David Small. Een joodse rabbi uit een kleine stad in de Verenigde Staten. Hij is de hoofdpersoon in een serie boeken van Harry Kemelman met allemaal titels waarin de dagen van de week voorkomen. In het boek van Kemelman „Die Vrijdag sliep de rabbi lang” laat hij rabbi Small tegen de plaatselijke commissaris van politie zeggen dat hij eigenlijk geen geestelijke is, maar een jurist. „Er wordt van mij alleen verwacht

dat ik de wet ken volgens welke wij moeten leven”. Dat is de uiterste consequentie van het Farizeïsme. Je moet de wet kennen. Je moet in alle situaties die wet kunnen uitleggen. Dan pas weet je hoe je leven moet overeenkomstig Gods normen. Abel Herzberg heeft er terecht op gewezen dat na de verwoesting van Jeruzalem het Farizeïsme het heeft gewonnen van alle andere stromingen in Israël. Het Farizeïsme heeft een overwegende invloed gekregen op de wetgeving, op de rechtspraak en op de cultus. Andere stromingen verdwijnen wat hun invloed betreft. Abel J. Herzberg in „De Man in de spiegel”. Er wordt tegenwoordig vaak gezegd dat wij als christenen onze joodse afkomst niet moeten vergeten. Dat is terecht. De Bijbel is door Joden geschreven. Vrijwel helemaal. Onze Here Jezus was een geboren Jood. De kerk is gebouwd op het funda-

ment van apostelen en profeten. Dat zijn allemaal Joden. De zaligheid is uit de Joden. Maar de kerk moet niet leven uit het Farizeïsme. We hebben geen juristen nodig die ons de wet verklaren. Want de wet is door Jezus Christus vervuld. En de bekeerde Farizeeër, de dertiende apostel, is ons erbij gegeven om ons voor het wetticisme te bewaren. Want Farizeïsme is maar niet de stroming in Israël die tot vandaag aan de dag grote invloed heeft, maar het Farizeïsme is de mens in opstand. De humanist die denkt zelf te kunnen zorgen dat hij volgens de wet leeft en die daarom op God kan rekenen. De farizeeër is de mens van alle tijden en uit alle culturen. Rabbi David Small zegt dan ook in een van de boeken van Kemelman dat zijn gebeden eigenlijk geen vragen is aan de HERE, maar alleen een lofprijzing van de HERE. Want te vragen heeft hij niets. Zo kunnen ook detective-verhalen ons iets leren over de Joden en over ons zelf.

H. Amelink, Aalten

KERKELIJK LEVEN

oriënteert zich toch op de goddelijke openbaring en ze is toch te vergelijken met een gehoorapparaat dat ons helpen kan om de goddelijke openbaring zo duidelijk mogelijk te verstaan? Daarbij is het helaas zo dat ze in het luisteren en vertolken vrij diepgaand de invloed verradert van de tijdgeest en de haar omringende cultuur. Maar zij bedoelt dat niet! Daarom is het een openbaar cynisme als we aan die beïnvloeding van tijd en cultuur een wettige plaats inruimen. Toch hebben we daar vandaag mee te maken. Ik las vanmorgen (11-8) nog in Trouw: „...werd duidelijk dat wij het christelijk geloof *altijd* via de cultuur van een bepaalde tijd door-

gekegen hebben... Het verschil met vroeger is echter, dat de cultuurbepaaldheid er nu bij verteld wordt, terwijl dit vroeger niet gebeurde. Men dacht toen sterk vanuit een *absolute* stellingname...” (geciteerd uit een VUSA-publicatie). Ik geloof niet dat zo het verschil met vroeger correct weergegeven is. Men was zich ook vroeger het tijdgebundene van theologische uitspraken terdege bewust (zo stom was men nu ook weer niet), maar men streed ertegen, zoals men er aan leed. (Ik heb het over de besten van ons voorgeslacht.) Tegenwoordig evenwel heeft men die strijd opgegeven. Het is toch niet te vermijden, zegt men, dus laten we er maar 'eerlijk' voor uitkomen. Maar precies daardoor heeft de doorsnee-theologie van heden opgehouden normatieve wetenschap te zijn. Want het normatieve tracht aan tijd en toeval te ontstijgen; het zal nooit vrede kunnen sluiten met het ellendige gegeven dat wij bij het lezen van de Bijbel zo diep door de ons omringende cultuur beïnvloed worden. Goede, normatieve theologie namelijk gaat uit van het geloof dat de Here God ons zijn openba-

ring gegeven heeft opdat we niet stuurloos op de zee van de tijd zouden rondzwerven en niet willoos zouden worden meegesleurd door de stroom van de tijdgeest.

Gebruik en misbruik

Ik ben het daarom oneens met dr S. Schoon, die in zijn dissertatie van onlangs 'Christelijke presentie in de Joodse staat', Kampen 1982, op pg. 166 schreef: „Auschwitz gaat direct de exegese en hermeneutiek aan”. Met behulp van deze stelling legt hij aan bepaalde passages uit de brieven van Paulus het zwijgen op, waar deze scherp stelling neemt tegen het Jodendom van zijn dagen (bijv. 1 Thess. 2:14 vv.). Zulke teksten zouden namelijk kunnen gebruikt worden om een anti-semitische stemming in de christelijke gemeente te veroorzaken of aan te wakkeren. Maar hoeveel teksten zijn er in de christelijke gemeente niet gebruikt om mensen in hun huichelarij te stijven? Is dat een reden om die teksten buiten spel te zetten? Sinds wanneer sluit misbruik gebruik uit?

Wat bijbelse teksten uitwerken in de geschiedenis behoort methodisch niet tot de uitleg en de uitleggingsleer van de Bijbel. Vanuit die geschiedenis kunnen er vragen gesteld worden aan de theologie, dat is waar. Maar de antwoorden op die vragen komen van elders. Uit de openbaring zelf. Dat brengt het normatieve karakter van de theologie met zich mee. Stel je voor, straks komt er weer iemand en die zegt: „West-Beiroet gaat direct de exegese en de hermeneutiek aan”. En geloof me, dat gaat gebeuren. Je zult het zien, je zult het zien. Een normatieve theologie buigt onherroepelijk mee met het kerende getij in de houding tegenover Israël en de Joden. Het boek van dr Jansen zou dan ook best eens de afsluiting van een bepaalde naoorlogse periode in de theologie kunnen zijn in plaats van (zoals het bedoelt) een nieuw begin. Daarom zeggen we nu al vast: dit boek is niet vanwege de gegevens die het verstrekt maar vanwege de strekking waarmee het die gegevens geeft, af te wijzen. Wij zullen dit oordeel in het vervolg nog verder onderbouwen.

P. van Kampen / Zeist

Athene, middelpunt van de wereld

Vijf rijen dik schuift het verkeer over de Sygrou, richting binnenstad. Evenveel auto's willen de andere kant op. Nog nooit heb ik zo'n verkeersweg gezien. Buitenlandse nummerborden, imperials op autodaken, ronkende vrachtwagens uit Pireus, de haven. Een enkele motor of scooter. Fietsen? Je lijkt wel niet goed wijs. Een bocht. De eerste klassieke zuilen, die tegenvalen na alles wat we onderweg gezien hebben.

„Hee, hier links!” Zoals gewoonlijk komen mijn aanwijzingen voor neef Wim zeer tijdig. Achter ons wordt fel getoeterd, als we weinig elegant, maar zeer afdoende drie banen naar links opschuiven. Onaangedaan vervolgen we onze weg. De Grieken kiezen hun auto's op basis van de claxon, dus gun hen die lol om hem te gebruiken. We zijn er stoïcijns onder geworden, zoals past in de stad waar deze filosofen eens een machtig bolwerk hadden.

De Dianysiou Areaopagito komen. Rechts flitsen een paar sjieke souvenirszaken voorbij. Weer een bocht. En dan — de Akropolis! Overall bussen en auto's. Toeristen in alle soorten, maten en gewichten. Donker, licht, gespikkeld of gestreept, zo ongeveer als de veestapel van vader Jacob. Een deel van de gebouwen staat in de steigers. Maar ze stáán er! Dáár: het Parthenon! Dorische zuilen. En dáár: de Nikè-tempel. Hij is veel kleiner dan ik dacht. Dáár: het theater aan de voet van de rots.

De Akropolis is echter niet heel Athene. Hoe groot de rots ook is en hoe belangrijk het tempelkompleks er bovenop, het vormt maar een klein deel van de miljoenenstad.

Het moet eerlijk gezegd, eigenlijk valt Athene wat tegen. Druk en drukkend.

Op één wijk na dateert het grootste deel van Athene uit de vorige of uit deze eeuw. Wie Athene behoorlijk gedegen wil „doen”, heeft aan drie dagen wel genoeg. Mits ook de avonden erbij worden gepakt. Want Athene is overdag te heet om leuk te zijn, maar 's avonds te knus om weer uit weg te gaan. Eerst maar de stad overdag. Waar je heen kunt gaan?

★ ★ ★

Wel, in de eerste plaats naar musea, voor alle smaken. Wil je ikonen zien? Dan moet je naar het Byzantijns museum. Pal ernaast een oorlogsmuseum. Leuk voor wie van oorlogsvliegtuigen houdt of van oude stukken geschut. Verder het koninklijk paleis. Indrukwekkende wachters in Griekse plooirok.

Een schitterend park tegenover het paleis. Zeldzame bomen, overall banken, waar je alleen of in meervoud op rusten kan. Ijsventers, snoep- of sigarettenkiosken net voorbij de plantsoenen. En natuurlijk: het Nationaal museum. Een overweldigende voorraad wapens, grafstenen, sieraden, staande beelden, zittende beelden, en beelden in het algemeen. Voordat je halverwege bent, loop je met je tong onder de zolen! Maar béelden! Met ouderlijke trots kijken we naar Wouter en Pieter-Jos, die al een ontlukkende interesse voor kunst blijken te bezitten. Na verloop van tijd vergaat ons het gevoel van welbehagen. Ondanks de aantrekkingskracht

van Mykeens goud zijn de beelden de onbetwiste topper. Maar wel naakten!

Het internationale gezelschap minderjarigen wordt niet moe zich te verlustigen aan dit laakbare gebrek aan antieke schroom.

Verder: het Syntagmaplein midden in de stad. Een nooit ophoudende verkeersstroom houdt de terrasjes midden op het plein in de houdgreep. Achter ons een fontein en het Parlementsgebouw. Op een hoek de Franse en Egyptische ambassade.

Lange terrassen, met skai-stoelen, door luifels tegen de zon beschermd. Laat je na eerst even de zitting te voelen dan blijft bij het opstaan je huid aan de stoel plakken.

Plaka

Maar die terrasjes zijn niet te vergelijken met die in de Plaka! De oude Turkse wijk ligt aan de voet van de Akropolis. Als je daar overdag over de balustrade hangt, zie je een eind onder je de obers al af en aan rennen om tafels voor de te verwachten gasten gereed te maken. Als je afgedaald bent, en bent rondgelopen, kom je bij de Adrianou, een rondlopende smalle straat vol lederwaren, koperen kruisen, het onvermijdelijke keramiek, en nog veel meer. En gelukkig ook souvlaki. Lamsvlees op een houtskoolvuurtje geroosterd. Wie dat heeft uitgevonden, verdient de hoogste culinaire onderscheiding, die maar verleend kan worden.

's Avonds eet je op straat, onder de platanen, of welke bomen het maar mogen zijn. Vaak een bouzouki-orkest, tegenwoordig wat elektronisch aan volume geholpen om de concurrentie de baas te blijven, die ook boxen heeft aangeschaft... En dan eten — „patates”, of „moussaka”, en „retsina” toe, harswijn, heel apart maar best lekker fris. Je rondt je maal af met „pagota”, ijs. Ziehier, alle woorden die je nodig hebt om je in Griekenland in leven te houden. Onder wijnranken, beneden, of op een dakterras. Met Griekse volksdansers. Of zonder. Een magere vrouw die een winkeltje in kera-

(vervolg op pag. 241 - onderste helft)

D. W. L. Milo / Dalmally

Potsierlijk aanstellen

Tegen de bevestiging van een predikant werd openlijk een bezwaar ingebracht, dat een novum betekent. Het bezwaar betreft namelijk de levenshouding, die deze predikant op de grens van het wereldlijke strafrecht brengt, welke levenshouding in de kerkelijke sfeer als aanstootgevend en onaanvaardbaar wordt vertaald. De zaak is bewust in de publiciteit gebracht; we zullen er dus geen doekjes om winden. Morgen kan het onder ons spelen.

De dichter Hans Bouma, voorheen predikant bij een Gereformeerde Kerk, later „tot een andere staat des levens overgegaan”, maar thans weer tot het ambt geneigd, werd door de Gereformeerde Kerk van Noordeloos beroepen. De betreffende classis ging met deze zaak accoord. Niet echter de heer Nic. Kerssies te Nunspeet, die als lid der Gereformeerde Kerk aldaar bezwaar aantekende tegen de bevestiging van dichter Hans Bouma tot predikant bij een Gereformeerde Kerk.

Wat is, volgens de publicaties, nu de aard van het bezwaar? Hans Bouma is bekend geworden om zijn publicaties en dichtbundels ten behoeve van het misdeelde dier. Wij hebben in deze rubriek enige malen aandacht aan hem besteed. Hij is een dierenvriend en meer dan dat: hij stelt het dier niet beneden de mens. Zo is Hans Bouma geestelijk verbonden en vereenzelvigd met het „Dierenbevrijdingsfront”. Dat D.B.F. houdt zich in zijn activiteiten onvoldoende aan de Nederlandse wetten, met name aan de strafwet. Er zijn de laatste jaren weidehekken en stallen opgezet; er is schade aangericht. Duidelijk werd alles, toen het D.B.F. in de nacht van

21 op 22 mei een inbraak pleegde bij een expositie van de vereniging „Het Reewild”, te Vorden gehouden. Tal van waardevolle voorwerpen werden daar gestolen, voor goed vernield of weggemaakt; dit alles onder de lampen van de V.P.R.O., die de zaak ongegeneerd en zonder uitstel uitzond. En aangezien Hans Bouma als woordvoerder voor dit D.B.F. verantwoordelijk voor deze en soortgelijke dingen gesteld wordt, heeft Nic. Kerssies de kerkeraad van Noordeloos en de classis Utrecht der Gereformeerde Kerken van zijn bezwaren op de hoogte gesteld. Hij is geen querulant, zegt hij in een interview, en wanneer de kerkelijke autoriteiten menen dat zijn bezwaren het predikantschap niet in de weg staan, zal hij zich verder stilhouden. Dat laatste lijkt ook wel het beste, want de levenshouding van Hans Bouma is duidelijk onder de focus gelegd. Dat is genoeg en alternatieven bestaan bij ons weten niet.

—o—

Deze summiere tekening vraagt toch iets meer perspectief. „Het Reewild” doet als vereniging natuurlijk meer dan wild voederen, beschermen en bemoeiend toespreken. Deze vereniging bestaat hoofdzakelijk uit jagers. Dat is het, wat de toorn van het D.B.F. oproept. En de expositie, waarop zich de toorn ontlastte, was de jaarlijkse trofeeënshow: bestaande uit geogste geweiën van hoofdzakelijk reewild van het vorig jaar.

Dieren moeten bevrijd worden van menselijke overheersing — zegt het D.B.F. en zegt Hans Bouma — en mensen behoren niet elkaar met de mooiste geweiën van geschoten dieren de loef af te steken. Doen zij dat toch, dan moeten wij met harde maatregelen die jagers hun onmenselijke pretjes afleren.

Nu het geweld via de kijkbuis en via de straatpraktijken in het Nederlandse levenspatroon is opgenomen, durft ook een V.P.R.O., zich ten tijde van ds Spelberg nog christelijk noemende, een strafbare actie in onze huiskamers te brengen: ons medeplichtig te maken. Het ideaal van dierenbescherming is verworpen tot een idool van dierenbevrijding. Het doel heiligt de middelen? Wel, een goed deel van Nederland blijft er voor uit bed. Dat de strafwet zaken als inbraak, diefstal en vernieling verbiedt en strafbaar stelt mag de rechter een zorg zijn; de V.P.R.O.-kijker betaalt en krijgt waar

Vervolg van pag. 240

Athene, middelpunt van de wereld

miek en ikonen (reproducties) drijft, vraagt onze Wouter van zes of hij zo'n ikoon mooi vindt. Dat doet hij, dus krijgt hij er één.

Met een Moeder Gods plus Kindeke in zijn hand loopt hij de winkel uit. We kopen een miezerig potje, zes gulden.

Kreterige Nederlanders als we zijn, kijken we — buiten gezichtsafstand natuurlijk — hoe duur dat ikoon was. Vier kulden. De winstmarge op onze aankopen moest smal geweest zijn...

★ ★ ★

In Athene was het vroeger ook druk. Paulus heeft het ongetwijfeld ook heet gehad (als hij er tenminste in de zomer was). Hij is ook uit Pireüs gekomen, want de Bijbel zegt dat het laatste stuk van zijn reis over zee ging. Ook hem duielde het, toen hij al die beelden zag. Alleen toen stonden ze nog buiten, waren ze vaak beschilderd en werden ze vereerd. Waar wij met ons kultuurgevoel bij Pallas Athene alleen maar een mooie dame zien, zag hij een godin die vereerd werd, die een kolossale geestelijke macht vertegenwoordigde, samen met Zeus, Apollo, Herakles, en de anderen, die hij op zijn tocht van de haven naar het stadscentrum tegenkwam. Op zijn tocht zag hij onder meer een tempel van Demeter, de godin van de natuur en vruchtbaarheid. Vlak daarbij een tempel van Dionysus, de god van de wijn en de dronkenschap; een Odeon, een klein maar beroemd theater. Er tussenin beelden van godin Demeter en haar dochter, god Poseidon met zijn drie-

tand, godin Athene, die mensen geneest, oppergod Zeus, god Hermes en god Apollo.

Verder zuilengalerijen, altaren, onder andere voor de Barmhartigheid, in een olijvenbosje verborgen. En nog veel meer. Paulus zag ze en werd razend. Noch de overweldigende cultuur van Athene, noch het aantal hoogstaande en geleerde mensen daar beletten hem hier opmerkingen over te maken.

De Grieken kennen ongeveer alle goden die bestaan. Ze hebben zich zelfs tegen eventuele nalatigheid ingedekt door ook voor „de onbekende god” een altaar te bouwen. Maar, die Jezus waar Paulus het over heeft, daarvan hebben ze nooit gehoord.

★ ★ ★

Paulus wordt gevraagd meer te komen vertellen. Hij krijgt te maken met het eerwaardige kollege, dat bijeenkomt op de heuvel van de oorlogsgod Ares. Daar op de Areopagus, omgeven door de intellectuele kopstukken van een stad die nog steeds in hoog aanzien staat, begint hij met zijn inleiding: „Mannen van Athene, ik zie voor mijn ogen, dat jullie in elk opzicht buitengewoon ontzag hebben voor godheden” (ongetwijfeld beleefde aandacht en instemming) „Want toen ik door jullie stad liep, en zag waar jullie allemaal wel verering aan geven, heb ik ook een altaar gevonden met het opschrift: aan een onbekende God” (nog steeds doet Paulus het goed). „Wat jullie nu, zonder hem te kennen, vereren, dat verkondig ik jullie.” (zo, dus toch nieuwe goden; niet alleen een „betweter”, zoals sommigen hem al noemen.)

Zo steekt Paulus van wal. Hij heeft het over de manier waarop iedereen God kan kennen — daar ligt het verschil niet tussen een Jood en

een Griek. Hij komt zijn gehoor tegemoet, haalt zelfs hun eigen dichters aan en probeert zijn luisteraars zo min mogelijk af te stoten. Maar dan komt toch wel het hoge woord: Hij spreekt over Jezus en hij zegt dat God Hem uit de doden heeft opgewekt. En dan, „Toen ze nu over de opstanding uit de doden hoorden, spotten sommigen, maar anderen zeiden: wij zullen u hierover nog wel eens horen.” (kluitje in riet?)

Er zijn niet veel mensen die in Jezus gaan geloven; een paar mannen, wat meer vrouwen en maar één intellectueel, Dionysius de Areopagiet. Toch is die toespraak belangrijk. Veel christenen hebben er over nagedacht. Paulus gaat namelijk heel ver met zijn gehoor mee. Zolang mogelijk zegt hij dingen die ze kunnen volgen. Ook brengt hij zijn boodschap in bewoordingen, die ze kunnen begrijpen. Hij geeft aan de Grieken geen aanstoot, net zo min als hij dat de Joden doet. (1 Korinthiërs 10 vers 32).

★ ★ ★

Als Paulus in die brief aan mensen in Korinthe (daarover de volgende keer) ophaalt hoe hij destijds bij hen is gekomen, meteen uit Athene, dan zegt hij het volgende: Toen ik bij jullie kwam, ben ik niet met schittering van woorden of met wijsheid jullie het getuigenis van God komen brengen. Want ik had niet besloten iets te weten behalve Christus en die gekruisigd. (hoofdstuk 2 vers 1 en 2 van de eerste brief). Uit woorden van 1 Korinthiërs 12 hebben veel mensen gekonkludeerd dat Paulus nogal afgekapt was van het matige resultaat van die aanpak in Athene! Daarom zou hij, zeggen ze in niets met filosofie of menselijke kennis te maken willen hebben. En, zo gaat hun gedachtengang, dat moet ons leren dat we geen studie hoeven te maken van wat mensen in onze tijd geloven:

voor zijn geld. En de rechtercommissaris — die van Zutphen — mag de nazorg dragen.

Maar — waarom houden onze reewildjagers hun jaarlijkse show? Om elkaar de loef af te steken met aantallen, grootten en gewichten? Gedeeltelijk ja; inderdaad worden nog altijd (bij ons weten) de mooiste geweiën beloond met goud, zilver of brons — hoewel daartegen keer op keer bezwaar werd aangetekend en het verzet groeit. Maar de show heeft hoofdzakelijk ten doel: achteraf na te gaan, of het geschoten stuk verantwoord gekozen is. En verantwoord betekent hier: in het belang van een gezonde reewildstand.

Waar de wetgever de afschotvergunningen voor bokken, geiten en kalveren voorwaardelijk afgeeft, namen jagers vrijwillig de verplichting op zich om elkaar de geschoten stukken van het jaar te tonen: onder gezamenlijke critiek te brengen. Zonder dus alle jagers tot lieverdjes te promoveren mogen we toch zeggen, dat mensen, die over dierlijk leven en sterven beschikken, hun verantwoordelijkheid blijken te beseffen. Althans meer dan genoegzaam ten aanzien van de wetgeving. En zeker de bescherming van Z.K.H. Prins Bernhard waardig.

—o—

Het novum in de geschiedenis van het kerkrecht is nu: dat een levenshouding, die uit ideologische motieven strafbare zaken goedkeurt en meedraagt, als bezwaarlijk voor een ambtsaanvaarding bij de Gereformeerde Kerken wordt voorgedragen. Weliswaar zegt de Dordtse Kerkorde dat een predikant schorsenswaardig is als hij de kerk in opspraak brengt of ook voor de wereldlijke overheid strafbaar is — maar de D.K.O. is van 1618 en het brutale geweld als machtsmiddel van een ideologie is van vandaag. Ook heeft de rechterlijke macht — toen tientallen benzinepomphouders in 1974 zich niet aan de voorgeschreven benzinedistributie hielden — uitgesproken: dat de wet slechts uitzonderingen wil treffen en dat zij door massale overtreding buiten werking is gesteld. (Een hachelijk standpunt, dat het recht op onze straten doet struikelen.)

Die strafbaarheid van het D.B.F. — laat staan van zijn woordvoerders en steunpilaren — is dus voor de wereldlijke rechter al dubieus, mits genoeg-

zame bijval blijkt. Daarom is het bezwaar tegen de bevestiging van Hans Bouma als predikant op zijn minst genomen zwak te noemen; ook formeel, aangezien dhr Kerssies geen lid is te Noordeloos maar te Nunspeet.

Iets anders is dat de classis Utrecht en de Gereformeerde Kerk van Noordeloos met de neus op het feit zijn gedrukt: dat ds H. Bouma zich vermoedelijk met woord en daad tegen iedere heerschappij van de mens over het dier opstelt; zo zijn gemeente zal dienen; dit voorbeeld zal geven en de jeugd in dezer voege zal voorgaan. Konsekvent betekent dit — en konsekvent is Hans Bouma — dat hij zijn boeren met mestkalveren en legkippen zal vermanen, zich van deze dingen te onthouden; dat hij de jagers in zijn gemeente kerkelijk op de korrel zal nemen; en dat hij op zich neemt deze levensinstelling met kracht van het Woord aan anderen op te leggen als een Dieu le veut, God wil het!

—o—

Het is natuurlijk de vraag, of Noordeloos het zo ver laat komen. Wil men daar graag moeilijkheden hebben, dan moet men maar doen of zijn neus bloedt. Men is terdege gewaarschuwd; Nic. Kerssies is als ambtenaar voor honderd procent bij jacht en faunabeheer betrokken en weet, waar hij over spreekt. Dat hij het argument van de wereldlijke rechtssfeer in de kerkrechtelijke orde introduceert is hem als gereformeerd mens toevertrouwd en blijft voor zijn rekening en risico. Dat hij de zaak alleen signaleert en niet ten bloede toe vervolgt tekent hem als een verstandig man.

De houding van Hans Bouma doet hier minder sympathiek aan. Die verschool zich bij een interview achter een procedurefout van Kerssies inzake Handelingen 18; distancieerde zich bangelijk min of meer van de acties van het Dierenbevrijdingsfront — zeggende dat hij geen voorloper maar meeloper is — en noemde het optreden van Nic. Kerssies „Potsierlijk aanstellen”.

Dat gaat ons te ver. Zo lang het Bijbelwoord geldt, dat alle gedierte des velds ons tot voedsel is gegeven en dat geen voedsel verwerpelijk is mits met dankzegging genomen, achten wij de houding van Hans Bouma — die uit welken hoofde dan ook het dier wil bevrijden van het menselijk gezag — potsierlijk en aanstellerig.

maar eenvoudig luisteren naar wat de bijbel zegt. Meer hóeft niet en meer kán niet. Toch is dat nog niet zo eenvoudig te bewijzen. Nergens zegt Paulus dat hij bij nader inzien zijn methode niet christelijk vindt of vindt dat hij die niet gebruiken mag. Ook in latere brieven (bijvoorbeeld die aan Titus) haalt hij wel een Griekse dichter aan. Bovendien draait Paulus er op het beslissende moment niet om heen. Hij zegt dat God anders is dan al die Grieken daar geloven. Hij zegt dat er geen goud en zilver genoeg is of toereikend om God uit te beelden. Hij zegt ook dat er een oordeel komt — God zal de mensen voor zich laten verschijnen. En hij spreekt over Jezus, die is opgestaan uit de dood. Dat zei Paulus in een niet bij voorbaat vriendelijke omgeving.

☆ ☆ ☆

Temidden van duizenden toeristen lopen we op de Akropolis. De rots is van witte kalksteen. Rechts bij de grote toegangspoorten staat de Nikè-tempel. Anke mag bijna van de suppoost er lopen, maar, zegt hij verontschuldigend, het is feitelijk strikt verboden, en hoe zou hij anderen kunnen tegenhouden, als zij het mag? Charmante Griek, Anke straalt: ik kijk hem wantrouwend aan. Het Parthenon staat schitterend tegen de strakblauwe lucht afgetekend. Vroeger stond dichtbij het grote gouden beeld met de lange gouden lans, die mijlen verderop, op zee kon worden gezien, een baken voor zee-lui. Het beeld is weg, de tempel is zwaar beschadigd.

Een suppoost staat met een rood hoofd op een fluitje te blazen. Hij heeft tot taak toeristen te beletten de trappen te beklimmen.

De synode van de Christian Reformed Churches in N.-Amerika en Canada

In onze kerken fungeert al jarenlang een commissie voor contact en samenspreking met andere kerken.

Namens onze kerken onderhoudt deze commissie in ons land het contact met deputaten van de Christ. Geref. Kerk, om de samenwerking tussen beide kerken plaatselijk en landelijk te stimuleren.

Deze commissie brengt op elke landelijke vergadering verslag uit van haar werkzaamheden.

Al geruime tijd zijn er ook contacten met kerken in het buitenland. De broeders A. P. de Boer en E. Schuurman, die vanwege hun werkzaamheden veel contacten in Europa en elders in de wereld onderhouden, hebben zich met groot enthousiasme ingezet voor de verbondenheid met kerken van gereformeerde belijdenis.

Op de landelijke vergadering in Breukelen was een lijvig rapport ter tafel over de werkzaamheden van deze broeders. Bij de door de kerken benoemde commissie kwam een verzoek binnen van *deputaten van de Christ. Ref. Churches in N.-Amerika en Canada* om een afvaardiging van onze kerken te sturen naar de synode van genoemde kerken, die van 8 tot 18 juni j.l. in Grand Rapids is gehouden.

Aan ds G. v. d. Brink, die van het begin af lid is van de commissie en jarenlang voorzitter was, is toen gevraagd onze kerken in Grand Rapids te willen vertegenwoordigen.

Het was de bedoeling dat een ander lid van de commissie ds. H. van Tongeren, goed bekend in Grand Rapids, hem zou vergezellen.

Aangezien ds. van Tongeren verhinderd was, richtte de commissie tot ondergetekende, die voorzitter was van de landelijke vergadering te Breukelen, het verzoek onze ker-

ken ter synode in Grand Rapids te vertegenwoordigen.

Er is ons gevraagd over onze belevenissen te midden van de broeders en zusters van de Christ. Reformed Churches één en ander te schrijven in onze kerkelijke pers, zodat onze kerken kunnen meeleven in de contact-oefening met onze broeders en zusters in Amerika en Canada.

Bij mijn terugkeer in ons land bleek al ras dat die informatie beslist niet overbodig is.

In onze kerken is men doorgaans goed op de hoogte van wat er in de eigen gemeente gebeurt en welke contacten er zijn, maar van het *landelijk werk* b.v. inzake de *contacten met het buitenland* of de *begeleiding van onze studenten* is maar weinig bekend.

Zo trof mij een bericht in de Kerkbode van Noord- en Zuid-Holland over onze te ondernemen reis vanwege de toevoeging: „omdat te Breukelen door de landelijke vergadering schijnt besloten te zijn met de Chr. Ref. Ch. de relatie van „ecclesiastical fellowship” aan te gaan. Wat de term inhoudt zal voor

vele kerken een open vraag zijn". Het is op zijn minst merkwaardig dat redactie en uitgever van dit blad zo weinig op de hoogte zijn van de besluiten van de landelijke vergadering. Waarom heeft men niet even zijn licht opgestoken bij de scriba van deze vergadering br. A. Sneep, bij dit blad toch geen onbekende. Had men deze moeite genomen dan was er wellicht iets vriendelijker geschreven en een rapport van onze hand afgewacht, alvorens in een ander nummer van dit blad enkele zeer cristische vragen af te vuren. Het lijkt mij daarom dienstig aan een verslag over deze ervaringen ter synode en onder de broeders en zusters in Grand Rapids enige informatie te laten voorafgaan voor de broeders en zusters in Noord en Zuid Holland en elders, over het werk dat *namens de kerken* door de commissie voor contact en samenspreking is verricht. Daarom laat ik nu eerst volgen het rapport van de commissie over de contacten met de Christ. Reformed Churches, dat op de landelijke vergadering is ingediend en het voorstel dat is aangenomen. Daarna: op naar Grand Rapids!

1. Opdracht

De Landelijke Vergadering van Wep-1978 nam ten aanzien van de contacten met buitenlandse kerken de navolgende besluiten.

Inzake de Christian Reformed Church in North America:

„De Landelijke Vergadering heeft kennisgenomen van het rapport van enkele leden van de Commissie voor contact en samenspreking met andere kerken over hun gesprek met afgevaardigden van de Chr. Ref. Church.

Zij heeft tevens kennisgenomen van een uitnodiging van de Commissie voor interkerkelijke betrekkingen van de C.R.C. tot het aangaan van de relatie van „Churches in ecclesiastical fellowship” en tot het zenden van afgevaardigden naar de synode van deze kerken van 13-23 juni 1978 in Grand Rapids.

Zij ziet geen mogelijkheid om laatstgenoemde uitnodiging te aanvaarden, en is van oordeel dat t.a.v. eerstgenoemde uitnodiging nadere studie gewenst is.

Zij besluit aan de Commissie voor contact en samenspreking met andere kerken te verzoeken:

- 1) een brief te schrijven aan de Commissie voor interkerkelijke betrekkingen van de C.R.C. en daarin de broeders in Canada en de Verenigde Staten te groeten, hen dank te zeggen voor hun uitnodigingen en hen mee te delen wat de Landelijke Vergadering ten aanzien daarvan besloot;
- 2) de uitnodiging van de C.R.C. tot het aangaan van bovenbedoelde relatie in studie te nemen, daarbij o.m. aandacht te geven aan de aard van deze relatie en aan het karakter van de C.R.C., teneinde de volgende Landelijke Vergadering te adviseren over de vraag, of onze kerken de relatie van „Churches in ecclesiastical fellowship” met de C.R.C.

moeten aangaan en daarover tijdig aan de kerken te rapporteren.” (Notulen art. 52)

2. Uitvoering van deze opdracht

Inzake de Christian Reformed Church in North America:

De commissie heeft bovenstaande opdracht op de volgende wijze uitgevoerd.

ad 1) Namens de commissie is een brief uitgegaan aan de Christian Reformed Church in N. America met de door de Landelijke Vergadering gevraagde inhoud. In een antwoordschrijven is ons meegedeeld, dat de voorlopige uitnodiging tot het aangaan van de relatie van „churches in ecclesiastical fellowship”, uitgegaan van de Commissie voor interkerkelijke betrekkingen van de Christian Reformed Church, op de generale synode van deze kerk in 1978 definitief is geworden.

ad 2) De commissie heeft zich beraden op de uitnodiging tot het aangaan van deze relatie en informeert u over het volgende. De Christian Reformed Church of North America is ontstaan uit de groep kolonisten die zich in 1847 o.l.v. Ds. A. C. van Raalte vanuit Nederland in Amerika vestigde. In 1850 verenigde deze groep zich met de Reformed Church in America, maar in 1857 scheidde een deel van hen zich daar weer van af vanwege de veronachtzaming van de gereformeerde leer en levenspraktijk in deze kerk. Zo ontstond de Christian Reformed Church in North America. Goede contacten met de kerken van de Afscheiding in Nederland zorgden in de vorige eeuw voor een grote immigratiegolf naar Amerika. Een tweede immigratiegolf vanuit Nederland vond plaats na de Tweede Wereldoorlog, nu vooral naar Canada. Ook leden van de vrijgemaakte kerken sloten zich soms bij de Christian Reformed Church aan.

Op dit moment telt de Christian Reformed Church een kleine 300.000 zielen en ruim 450 gemeenten, verspreid over Canada en de Verenigde Staten. Leden van deze kerken hebben vaak de stoot gegeven tot de oprichting van christelijke scholen. De predikantsopleiding vindt plaats op Calvin College in Grand Rapids. De Christ. Reform. Church heeft vastgehouden aan de Drie Formulieren van Enigheid en de, enigszins aangepaste, D.K.O. Men kent geen particuliere synodes en komt jaarlijks in generale synode bijeen. Ook al blijven ook deze kerken niet geheel onberoerd door de spanningen die moderne theologische ontwikkelingen meebrengen, niettemin heeft de Chr. Reformed Church in de achttienjarige jaren getoond (o.m. in uitspraken over het Schriftgezag en de D.L.) de gezonde leer van de Schrift die in de gereformeerde belijdenisgeschriften vervat is, metterdaad te willen handhaven.

De relatie van „ecclesiastical fellowship” („kerkelijke gemeenschap”) is in 1974 door de Christian Reformed Church geïntroduceerd. Het is een wat minder nauwe en minder verplichtende band dat de onder ons bekende band van „officiële correspon-

dentie”, en ligt meer in de sfeer van „kerkelijke neven en nichten” die hartelijk met elkaar meeleven dan in die van zusterkerken, waarmee men als de kerk in kwestie zich niet duizenden kilometers ver maar binnen de eigen grenzen zou bevinden de eenheid zou zoeken. De „ecclesiastical fellowship” kan naar het oordeel van de Christian Reformed Church op verschillende manieren worden ingevuld, al naar gelang men van weerszijden nodig en wenselijk oordeelt. Na een positieve principe-uitspraak van de synode van Hoogeveen-1977 besloot de generale synode van de Christelijke gereformeerde kerken te Amersfoort-1980 de ook aan deze kerken aangeboden relatie van „ecclesiastical fellowship” met de Christ. Reformed Church te **aanvaarden**. Tevens bepaalde de synode, dat deze relatie voor de Christelijke gereformeerde kerken inhoudt:

- a) het zenden van afgevaardigden naar elkaars synoden;
- b) het aan elkaar toezenden van de Acta van de synoden;
- c) het openstellen van de kansels voor bezoekende predikanten wanneer deze tijdens een verblijf in Nederland slechts in de Christelijke gereformeerde kerken wensen voor te gaan;
- d) het voor elkaar openstellen van de Avondmaalstafel;
- e) gemeenschappelijke activiteiten in gebieden waarvoor een gemeenschappelijke verantwoordelijkheid geldt;
- f) overleg op meer belangrijke punten van gemeenschappelijk belang;
- g) het elkaar bemoedigen en vermanen met het oog op het bewaren en verbreiden van het geloof, eenmaal de heiligen overgeleverd.

De commissie acht het juist om de voorzichtige besluitvorming van deze synode in dit opzicht te volgen, met dien verstande dat de relatie onder c) uitgebreid wordt tot predikanten die bij verblijf in Nederland uitsluitend willen voorgaan in onze kerken of de Christelijke gereformeerde kerken. De commissie acht het besluit tot het aangaan van de relatie van „ecclesiastical fellowship” een goede bevestiging van de banden die in de achterliggende jaren ontstaan zijn met de Christian Reformed Church, vooral via predikanten en kerkleden die zich in Nederland bij onze kerken voegden. De commissie gelooft ook dat een dergelijk besluit raadzaam is in een tijd waaraan zij die in deze wereld willen vasthouden aan het levende Woord van God steeds kleiner in aantal worden, en dat het in overeenstemming is met de door onze kerken beleden roeping om de eenheid te zoeken met allen die Jezus Christus in onverderfelijkheid liefhebben.

De Landelijke Vergadering besluit in te gaan op het verzoek van de Christian Reformed Church in North America tot het aangaan van de relatie van „ecclesiastical fellowship”, met dien verstande dat deze relatie wat onze kerken betreft inhoudt: a) het zenden van afgevaardigden naar elkaars synodes resp. landelijke vergaderingen; b) het aan elkaar toezenden van de Acta van de synodes resp. landelijke vergadering; c) het openstellen van de kansels voor bezoekende predikanten wanneer deze tijdens een verblijf in Nederland slechts willen voorgaan in de Christelijke Gereformeerde kerken of onze kerken; d) het voor elkaar openstellen van de Avondmaalstafel; e) gemeenschappelijke activiteiten in gebieden waar-

voor een gemeenschappelijke verantwoordelijkheid geldt; f) overleg op meer belangrijke punten van gemeenschappelijk belang; g) het elkaar bemoedigen en vermanen met het oog op het bewaren en verbreiden van het geloof, eenmaal de heiligen overgeleverd.

De Landelijke Vergadering besluit van het bovenstaande kennis te geven aan genoemde kerken en aan de Deputaten voor de eenheid van de gereformeerde belijders en correspondentie met buitenlandse kerken van de Christelijke gereformeerde kerken.

H. v. d. K.

persschouw

Kerkbladen en hun perikelen

Onder deze titel schreef ds L. H. Kwast een artikel in de „Friese Kerkbode” d.d. 2 juli 1982. In dit artikel trok de volgende passage met name onze aandacht:

De lezers moeten je productie ergens aan kunnen toetsen. Er moet een standaard zijn waaraan schrijvers en lezers zich kunnen oriënteren.

Die standaard is voor mij het Evangelie van Jezus Christus, het gezaghebbende Woord van God. Daarvan bestaat een confessionele uitlegging waarnaar ik telkens luister: het gereformeerde belijden. Vermoedelijk is dat niet alle lezers naar de zin. *Maar ik ben voor mezelf nog geen standaard tegengekomen die mij meer aanspreekt en mij betrouwbaarder voorkomt.*

Omdat over die standaard in onze kerken geen eenstemmigheid meer bestaat, komt elke redacteur van elk kerkblad van tijd tot tijd in moeilijkheden. Daar moet hij zich dan naar eer en goed geweten doorheen slaan. Daarvoor is hij redacteur van een kerkblad.

Tegelijk staat hij onder een andere druk. Hij moet proberen om — oneerbiedig gezegd — de club een beetje bij elkaar te houden. Hij mag zijn eigen standpunt wel naar voren brengen, liefst met goede argumenten, maar hij mag dat standpunt niet op de spits drijven. Hij moet zich wachten voor polarisatie. Hij mag, al schrijvende, de Hoofdredacteur, Jezus Christus, niet voor de voeten lopen.

Dat laatste is wel het allerbelangrijkste!

We voorzien dit van het volgende commentaar: Het past ons in een bepaald opzicht

niet de ander te storen in de discussie, die in „zijn” kerkgemeenschap op gang gebracht is. Maar een zekere bescheidenheid mag ons niet verhinderen kritische kanttekeningen te plaatsen bij opmerkingen, die trachten die discussie enigermate te verwoorden. Het is buiten kijf, dat elke kerkbode-redakteur, hoe beperkt zijn arbeid in een plaatselijk kader ook mag zijn, zijn eigen moeiten kent ten aanzien van een verantwoord vulling van de diverse kolommen. Het werkt soms wel eens belastend! Maar de man kent ook zijn eigen vreugden als hij merkt dat zijn werk gelezen wordt, mensen aan het denken zet en de vorming van een welomlijnde mening bevordert. De band aan de konfessie achten wij in deze tijd een belangrijk ding! Want niet alleen moet enerzijds een ergerlijk konfessionalisme gekonstateerd worden, maar ook aan de andere kant het gevaar van konfessioneel relativisme nergens worden onderschat. Je zou bijna zeggen, dat het een Scylla en Charybdis is waartussen een kerk, wil die nog echt gereformeerd blijven, moet door varen. We hebben in dat verband ook wel begrip voor wat de gewaardeerde scribent uit Friesland onder woorden brengt in de uitdrukking: „Hij moet proberen om — oneerbiedig gezegd — de club een beetje bij elkaar te houden.” Maar hier duikt toch tevens een vraag op. Is het gebrek aan eenstemmigheid in de kerkelijke kring van kollega Kwast niet uitgemond in een elkaar-weerspreken waarbij de één de ander — hoe hard en indringend hij ook roepen mag — niet meer bereiken kan? En is dat niet te wijten aan het trieste feit, dat er veel mensen zijn, die zich gereformeerd blijven noemen, terwijl zij al lang het gezag van de Heilige Schrift miskennen en de belijdenis finaal hebben losgelaten? Is polarisatie niet een veel te zwakke term voor de typering van een dergelijke ontwikkeling? Ik vraag niet of het mogelijk is, maar wel of het verantwoord geacht moet worden tot elke prijs „de club een beetje bij elkaar te houden”! Loop je zo toch niet met al je goede bedoelingen en je gehechtheid aan de kerken, die je lief zijn, het risico „de Hoofdredacteur” Jezus Christus voor de voeten te lopen?

Onder: *Wierum* lees ik op pag. 15 van bovengenoemde uitgave een artikelje, dat handelt over de al-of-niet-aanvaardbaarheid van kerkelijke verdeeldheid. Daarin komt dit zinnetje voor: „Wie het met zijn eigen belijdenis op een akkoordje gooit, bevordert niet de oecumene”.

Zou men daarover eens diep willen nadenken? We hebben de verworteltje, dat handelt over de al-of-oecumene in deze tijd heel hard nodig! Trouwens: onze Heiland Zelf heeft het geboden en ervoor gebéden! Maar voor óns gevoel schijnt het steeds meer een niet te verwezenlijken ideaal te worden. Dáár openbaart zich een duidelijk spanningsveld. Moge dit alles ons stimu-

leren tot de bede: Veni Creator Spiritus! — „Kom, Schepper Geest, bezoek uw kerk met ál het heil van Christus' werk!”

☆☆☆

Wil het wél zijn in de toekomst

Ir. v. d. Graaf publiceerde in „De Waarheidsvriend” — wekelijks orgaan van de Gereformeerde Bond in de Nederlandse Hervormde Kerk — zijn toespraak, die hij hield ter gelegenheid van zijn afscheid als voorzitter van de Gereformeerde Sociale Academie „De Vijverberg” te Ede d.d. maandag 28 juni 1982. Daaruit knipten wij het volgende:

Toen ik dit onderwerp had opgegeven schoot mij een zinsnede te binnen van de socialistische dichteres Henriëtte Roland Holst. Ze schreef ergens: *‘toekomst kan heden niet verlossen’*. Zij gaf aan deze stelling wél een uitwerking naar de kant van die christenen, die een wissel trekken op de toekomst — de eeuwige toekomst — en die dan met het heden een loopje nemen. Ze heeft natuurlijk gelijk als ze beweert, dat er christenen zijn, die zó hoog opgeven van de eeuwige toekomst, dat ze vandaag niet meer schijnen te (kunnen) leven en alleen maar gericht zijn op evangelieverkondiging voor het heil van de ziel, in verband met die eeuwige toekomst. Op zich is natuurlijk deze nadruk op onze eeuwige toekomst een eerste vereiste. Maar nog dezer dagen was er een congres van evangelicals, Grand Rapids, waarin serieus de vraag aan de orde was of het in onze tijd, nu het tóch met onze wereld steeds meer bergafwaarts gaat, mogelijk is om hoop op verbetering te geven door onze *sociale inspanning*. Er is namelijk een categorie onder de evangelicals, die elk streven naar een rechtvaardiger politieke en sociale structuur in onze tijd tijdverspilling acht en die zich ook passief opstelt in het maatschappelijke leven. Vanuit zo'n visie is een sociale academie niet te bouwen. Prof. Van Ruler zou zeggen dat het in zo'n visie louter gaat om zoveel mogelijk vissen te vangen voor de eeuwigheid uit de visvijver van deze wereld en de rest van de wereld laten zwemmen.

—o—

Anderzijds, hoezeer keert de kritische opmerking van Henriëtte Roland Holst zich juist ook niet naar socialistische kring, in toegespitste zin naar marxistische kring, waarin wel sprake is van hoop op een betere toekomst, naar een betere maatschappij van de toekomst maar waar geen *Verlosser* aan te pas komt. Wil het wel zijn in de toekomst

dan moet er sprake zijn van een *belofte*, waarvan de vervulling niet van ons mensen afhangt maar van een Belover, die méér is dan een mens. We mogen als christenen belijden dat er een onlosmakelijke verbinding is tussen verleden, heden en toekomst, vanwege God. Er is belofte van een betere toekomst, omdat Christus in het unieke verleden van Kruis en Opstanding, de toekomst definitief bepaald en open legde. Toen heeft Christus de machten in het openbaar ten toon gesteld. Daarom kunnen we vandaag naar de toekomst leven. Daarom mag en kan ook vandaag de strijd tegen de machten worden aangeboden omdat ze reeds overwonnen zijn.

Bouwen aan de toekomst is een gevleugelde term geworden! Maar als twee mensen dezelfde uitdrukking gebruiken is het daarom nog niet altijd hetzelfde wat zij wezenlijk beogen. Bij alle nostalgie, die heden ten dage moet worden signaleerd, zit het de mens in het bloed betrokken te zijn op de toekomst. Zo heeft God hem geschapen. Maar de beheersende vraag blijft wel HOE wij het verlangen naar de toekomst inbouwen in het patroon van ons denken. Worden wij steeds meer het slachtoffer van het horizontalisme of kennen wij de beleving van die vertikale relatie tot God, die in de Bijbel gekarakteriseerd wordt als de vrees van de Naam der HEREN? Dat is: het-bang-zijn-om-tegen-God-en-zijn-gebod in te gaan! Hebben we dáárvóór echt álles over? Dán is er vanuit de vastheid van het belijden, dat wij IN Christus superoverwinnaars zijn naar het Paulinische woord aan de Romeinen werkelijk toekomst en wordt onze verwachting niet afgesneden. (Spr. 23 : 18).

O. Mooiweer, Enschede

Kerknieuws

Oegstegeest — Het telefoonnr. van ds. G. de Lange is gewijzigd in 071-174684.

Bunschoten-Spakenburg — De kerk van Bunschoten-Spakenburg heeft een beroep uitgebracht op ds H. Stolk te Kampen.

Het adres van de kerk is vanaf heden: W. Meester, Eemmeerlaan 13, 3752 TA Spakenburg, tel. 03499-2025.

Utrecht — Kort verslag van de vergadering van de kerken in de regio Utrecht gehouden te Breukelen op 15 juli 1982. De voorzitter, ds H. J.

Zuidhof opent de vergadering namens de samenroepende kerk van Breukelen. Alle kerken in de regio zijn vertegenwoordigd, behalve de kerk van Bunschoten-Spakenburg.

Br. A. Oelen, ouderling van de kerk te Loosdrecht, Koekoeklaan 17, 1403 EB Bussum, tel. 02159-10018 houdt zijn preekvoorstel, ter verkrijging van preekconsent in onze kerken. Na de bespreking ervan wordt met volle vrijmoedigheid besloten het onderzoek voort te zetten. Het onderzoek naar de kennis van de Heilige Schrift door ds J. de Jonge en het onderzoek naar de kennis van de geloofsleer door ds W. G. Rietkerk heeft eveneens een gunstig resultaat, zodat unaniem besloten wordt br. Oelen voor een jaar het door hem gevraagde preekconsent te verlenen.

Na voorlezing van een ingekomen stuk wordt besloten, dit aan te houden tot de volgende vergadering.

In de rondvraag kan de afgevaardigde van Baarn met blijdschap meedelen, dat ds J. A. de Vries, em. pred. van de kerk van Culemborg, bereid is in de gemeente van Baarn hulpdiensten te verrichten.

De volgende vergadering wordt vastgesteld op 4 nov. a.s. te Bunschoten-Spakenburg.

Na dankgebed door br. Van der Neut wordt de vergadering gesloten.

Gij hebt ons door uw daden,
o HERE God, verheugd.
Ons hart is vol van vreugd,
Wij juichen om uw genade.
Ps. 92 : 3

Geboren:

Maurina Christien

Kees de Hoop
Gerda de Hoop-de Boer
Bartjan

5 augustus 1982
Halsterenstraat 12
6844 HK Arnhem

Dit is de weg
die Gij ons hebt gewezen,
dit is ons leven,
Gij ontwierp het plan,
dit is het kind,
dat Gij ons hebt gegeven,
wij danken U ons leven lang.

De HEERE heeft opnieuw een kindje aan onze zorgen toevertrouwd, een zoon en broertje

Nico Aprianto

Henk en Geja
Veldman-Holwerda
Alies
Aldert

Nico is geboren op 14 april 1982 in Jakarta, Indonesië.

7 augustus 1982
Rijksweg 171, 9792 PD Ten Post

Zoekt U een levenspartner ?

Bel of schrijf naar het

„Christelijk Huwelijksbureau”

MOLENBELTERWEG 28 — 7451 JB HOLTEN

TEL. 05483 - 3277 - b.g.g. 05498 - 59160

Redaktieleiden:

Ir. A. W. Biersteker;
T. Hoekstra
Ds. H. de Jong;
Mr. dr. J. Meulink;
D. W. L. Milo;
Ds. E. R. Postma;
Drs. W. G. Rietkerk

Adres van de Redactie:

Ds. K. Muller,
Riouwstraat 59,
1521 SC Wormerveer
Tel. 075-282589

**Kerknieuws en berichten over
kerkelijke/christelijke aktivitei-
ten te zenden naar:**

„Kerknieuws Opbouw”,
Brugakker 36 22,
3704 LP Zeist
Tel. 03404-50278

Advertenties en druk:

Drukkerij „Steenbergen”,
Nooitgedacht 3,
3701 AL Zeist
Tel. 03404-22452

Advertentieprijs:

40 ct per mm.
familieberichten
35 ct per mm.
Advertenties inzenden tot
dinsdagmorgen 10.00 uur.

Administratie-adres:

Kon. Wilhelminalaan 38,
3956 TD Leersum
Tel. 03434-4288

Abonnementen:

Het aanvragen of opzeggen
van abonnementen: uitslui-
tend bij de administratie.
Abonnementen kunnen
ieder moment ingaan, doch
slechts per 31 december
eindigen. Opzeggen uiter-
lijk tot 15 november.

Abonnementsprijs:

f 40,— per jaar of f 21,—
per halfjaar.
Buitenland f 45,— p. jaar
of f 60,— per luchtpost.
Gironr. 404945 t.n.v.
Geref. Persver. Opbouw,
Dr. Schaepmanlaan 71,
2104 VC Heemstede.
Tel. 023-285825.

Op 25 augustus 1982 zullen wij D.V.
met onze ouders en grootouders

PETER SCHUTTE

en

JOHANNA MARIA POLHUIS

de dag herdenken, waarop zij voor
50 jaar in het huwelijk traden.

Hun dankbare kinderen:

Wijk en Aalburg:
C. M. Schutte
C. A. C. Schutte-v. d. Berg

Apeldoorn:
J. v. d. Toorn-Schutte
K. v. d. Toorn

Breda:
J. M. Schutte
C. Schutte-Korfer

Christchurch (N.-Zeeland):
J. Schutte

Oosterbeek:
W. P. H. Schutte

en kleinkinderen

Den Haag 2563 CV
Valkenboslaan 205

Wat heeft het ons goed gedaan om
zoveel warmte en hartelijkheid te
ondervinden in deze zo zware tijd
van ons leven hier.

Wij moeten nu verder zonder onze
innig geliefde man en vader

HANS DE VRIES

Een heel moeilijke opgave.
Maar wij mogen bouwen op de vaste
grond van Gods beloften en van Zijn
Verbond.

Annemarie de Vries-van Dijk
Theodora de Vries

Passestraat 1, 8081 VH Elburg

PLAATS

UW FAMILIEBERICHTEN

IN DIT BLAD !

Het bestuur van de Stichting voor Jeugdzorg en Maatschappelijk Werk
van de Nederlands Gereformeerde Kerken te Utrecht, geeft met diep
leedwezen kennis van het overlijden van haar oud-bestuurslid

Broeder P. J. van Doornen

Zowel voor de huidige Stichting, als voor haar voorgangster, de Stich-
ting Gereformeerde Kinderbescherming te Ede, heeft hij zeer grote
verdiensten gehad.

God trooste zijn vrouw en kinderen.

„En ik hoorde een stem uit de hemel zeggen: Schrijf zalig de doden,
die in den Here sterven, van nu aan, Ja, zegt de Geest, dat zij
rusten van hun moeiten, want hun werken volgen hen na.”

(Openb. 14 : 13)

Namens het bestuur,
Mr. C. W. Bakker, voorzitter
C. Geerse, sekretaris

„Nooit kan 't geloof te veel verwachten”

Op Zijn tijd heeft de Here tot Zich genomen, mijn innig geliefde en
zorgzame man, vader, schoonvader en onze onvergetelijke opa

Pieter Jieles van Doornen
echtgenoot van H. van Wijngaarden

in de ouderdom van 85 jaar.
Dragers van het Verzetsherdenkingskruis.

„Want ik ben verzekerd, dat noch dood
noch leven, noch engelen noch machten,
noch heden noch toekomst, noch krachten,
noch hoogte noch diepte, noch enig
ander schepsel ons zal kunnen scheiden
van de liefde Gods, welke is in
Christus Jezus, onze Here.”

Rom. 8 vers 38 en 39.

Bennekom: H. van Doornen-van Wijngaarden

Leusden: A. H. Vuijk-van Doornen

J. Vuijk

Henriëtte

Liesbeth

Bennekom, 27 juli 1982
Haldereng 53

Correspondentie-adres:

J. Vuijk, Kon. Julianalaan 79, 3832 BC Leusden.

CATECHISATIEBOEKJES

BIJBEL EN BELIJDENIS DOEN door ds. J. H. Velema

Deel 1, bestemd voor de jongste groep, volgt de gang van de heilsopen-
baring en tracht enig inzicht te brengen in de hoofdzaken van de bijbel.
Prijs f 5,95.

Deel 2, bestemd voor de middengroep. O.a. wordt de Wet en het Onze
Vader behandeld, alsmede Kerken en sekten. Prijs f 7,85.

Deel 3, behandelt in 18 lessen het Doopsformulier. Dit boekje kan heel
goed gebruikt worden bij de laatste groep catechisanten. Prijs f 5,00.

Deel 4, behandelt in 22 lessen het Avondmaalsformulier. Dit boekje is
geschikt voor oudere catechisanten en tevens voor groepsgesprekken of
in een kring van jonge belijdende leden. Prijs f 6,75.

Deel 5, (Een levend lidmaat), is een handleiding voor hen die zich voor-
bereiden op het doen van Openbare Belijdenis. Prijs f 7,95.

Deel 6: dit deel behandelt het huwelijksformulier in 19 uitgebreide les-
sen. Prijs f 8,85.

ONS GELOOF door ds. J. H. Velema

Dit deeltje behandelt in 20 lessen de Algemene Geloofsbelijdenis.
Geschikt voor kleine catechisaties of op catechisaties voor hen die van
buiten komen. Prijs f 5,50.

WEGWIJS door ds. J. van Amstel

Een lesboekje voor de jongste groep, bedoeld als voorbereiding op de
boekjes Bijbel en Belijdenis van ds. J. H. Velema. In dit boekje gaat de
schrijver op eenvoudige wijze in 20 lessen de bijbel door en eveneens in
20 lessen de kerkgeschiedenis, waarbij ook de leer van de kerk ter sprake
komt. Wegwijs wordt besloten met een derde deel, dat in alfabetische
volgorde begrippen en woorden uit het leven van de kerk openlegt voor
de catechisanten. Prijs f 4,85.

De prijzen zijn exclusief verzendkosten. De boekjes kunt u bestellen bij:

DRUKKERIJ NAARDEN

Postbus 5109 — 1410 AC NAARDEN — TELEFOON 02159 - 45208

Voor al uw

handels- en familiedrukwerk - boeken folders enz.
is uw adres

DRUKKERIJ „STEENBERGEN”

Nooitgedacht 3 — 3701 AL Zeist